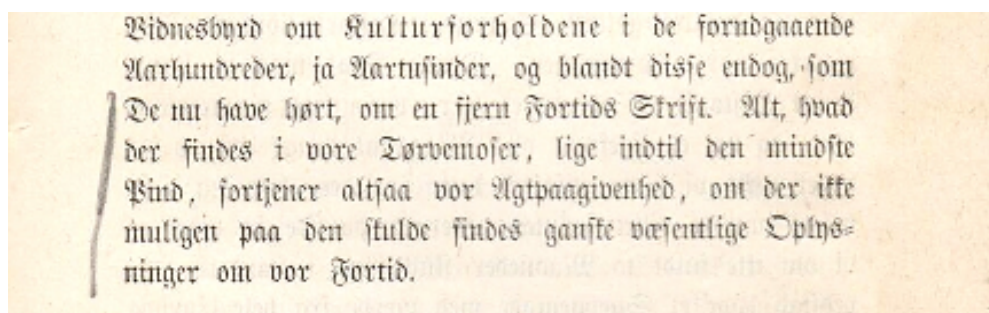

Hver spån du finder i Danmarks jord

Japetus Steenstrup : 'Tørvemosernes Bidrag til Kundskab om Danmarks forhistoriske Natur og Kultur' s. 35

Nogen kan huske det hele. Alle versene i de danske digte, sange og salmer fra skoletiden. Hos mig er det kun enkeltlinjer, som er blevet hængende: 'Som dreng skar jeg skibe' skrev Johs. V. Jensen – det husker jeg, for det gjorde jeg også.

'Hver spån, du finder i Danmarks jord,
er sjæl af dem, der har bygget riget'

- fra 'Hvor smiler fager den danske kyst' er et godt eksempel. Jeg har til dette øjeblik troet, at linjen efter 'hver spån du finder i Danmarks jord' lød 'er spor af dem, der har tømret riget'. Min far var udlært som tømrer, men fortsatte som tredjegeration med at lave spånkurve. Jeg har altså omformet linjen til personligt brug!

Hvad enten det nu gælder sjæl eller spor, så er det vel så som så med spåner der findes bevaret. Det er blot et billedligt udtryk for det ganske lille bitte spor vi må tage vare på og som kulturens bærere har lagt sin sjæl i. Mere indviklet er det jo ikke. Men det er klart, når man hele barndommen har vadet i spåner og været involveret i processen med at få kurve ud af spåner og få dem bragt til stationen og sendt landet rundt – så taler ordet spån til en med en særlig intensitet.

Nu mener jeg bestemt at have fundet ud af, hvor Johs. V. Jensen har sin inspiration fra til denne linje. Så svag end bevisets stilling end må være, så er jeg overbevist.

Vi ved, at Johannes' og Tits far var en historisk og især naturhistorisk interesseret dyrlæge. Han var frem for alt botaniker. Man kan sige sig selv, at denne interesse er blevet understøttet af tidens bøger indenfor emnerne. Det er derfor svært at tænke sig, bøgerne fra 'Udvalget for Folkeoplysningens Fremme' ikke skulle være blandt dem, som dyrlægen anskaffede sig og som Johannes gik ombord i. Sommetider kunne man dårligt kalde det bøger, det

skrift, som her skal omtales er i hvert fald et hefte. Det er skrevet af Japetus Steenstrup (8. marts 1813 i Vang i Thy – 20. juni 1897), som en af sin tids kendteste danske naturforskere, professor og direktør for Zoologisk Museum. Han var vel snarere hvad vi kalder en polyhistor indenfor naturvidenskaben. Han havde i 1869 holdt en tale om tørvemoserne, som blev trykt i 1870 og genoptrykt som eget skrift ved udvalget for Folkeoplysningens Fremme i 1888 og flere gange siden. Titlen er: 'Tørvemosernes Bidrag til Kundskab om Danmarks forhistoriske Natur og Kultur'. 42 sider kun. Mit eksemplar er signeret af ham selv i 1890 til en pastor Haase i Kristiana: 'Som Erindring om Dage i Nyholte Juli 1890' – står der. Hvad jeg søger i det lille hefte, finder jeg ikke – for ud over hvad tørvemoserne afdækker om naturen, standser hans interesse for kulturfundene ved de foregående fyrretyve år – så de mosefund af lurere, som jeg forventede at finde omtalt, møder jeg ikke.

Men så er det jeg møder noget andet interessant på side 35, nemlig sætningen: 'Alt, hvad der findes i vore Tørvemoser, lige indtil den mindste Pind, fortjener altsaa vor Agtpaagivenhed, om der ikke muligvis paa den skulde findes ganske væsentlige Oplysninger om vor Fortid'.

Jamen er det ikke indlysende? Johannes er født i 1873, han er 15 år i 1888, han har været den første til at kaste sig over det lille skrift, da det kom med posten og den sætning har spændt hans fantasi. I hvert fald spænder det min, at møde hans ide her, selvom Japetus Steenstrup taler om en pind og ikke en spån. Pinden taler han om, fordi der er dukket runer op på diverse træting ved udgravninger, flere er jo kommet til siden. Men digteren griber tanken og ser det for sig: Det gælder jo 'hver spån du finder i Danmarks jord'...

Per-Olof Johansson

